

ELO ry/JL

LAUSUNTO

Lausuntopyyntö OKM/57/010/2014

14.11.2014

1 (4)

Elinkeinoelämän oppilaitosten Elo ry:n lausunto

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Elinkeinoelämän oppilaitokset ry ELO on ammatillisten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten verkosto, jonka aikuiskoulutuksen tarjonta kattaa koko elinkeinoelämän. ELO on aktiivisesti mukana vaikuttamassa ammatilliseen aikuiskoulutukseen. ELO:n oppilaitokset rakentavat elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä parantavat työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista tarjoamalla työelämälähtöistä aikuiskoulutusta. Näin varmistetaan joustavasti työelämässä toimivien ajantasaisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen. ELO:n oppilaitosten omistajayhteisöihin kuuluu mm. elinkeinoelämän toimialaliittoja ja suomalaisia yrityksiä.

ELO ry kiittää mahdollisuudesta ottaa kantaa em. hallituksen esitykseen ja esittää seuraavaa:

Elinkeinoelämän tarvitseman koulutuksen tarjonta on varmistettava

ELO ry kannattaa ammatillisen toisen asteen koulutuksen uudistamisen tavoitteina olevia tehokkuuden, tuloksellisuuden ja laadun parantamista sekä työelämä- ja opiskelijälähtöisyyttä. Hallituksen esityksen mukaisilla järjestämisluvun kriteereillä tavoitellaan kuitenkin myös oppilaitosverkoston merkittävää tiivistämistä, mikä yhdessä rahoitusratkaisujen kanssa johtaa usean elinkeinoelämän oppilaitoksen toiminnan lopettamiseen. Tämä yksipuolistaa osaamista sekä vaarantaa osaavan työvoiman saannin ja sitä kautta elinkeinoelämän kehittymisen, erityisesti mikäli samassa yhteydessä ei määritetä erikoistuneiden oppilaitosten roolia aikuiskoulutuksessa.

Erikoisoppilaitoksen rooli tulee määrittää osana rakenneuudistusta

On tärkeää, että järjestäjäverkkoon kuuluu edelleen myös erikoistuneita toimijoita, jotka ovat oman alansa asiantuntijaorganisaatioita ja pystyvät tuottamaan syvällistä erikoistunutta osaamista tiiviissä yhteistyössä työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Erikoisoppilaitoksille tulee voida määrittää erityinen koulutustehtävä esimerkiksi toimialaan erikoistuneena toimijana roolina mm.:

- Erikoistuneisiin ammatillisiin osaamistarpeisiin vastaaminen
- Erikoistumisalansa tulevaisuuden osaamistarpeiden ennakoiminen
- Erikoistumisalansa kilpailukyvyyn kehittäminen ja osaamisen uudistaminen
- Erikoistumisalueensa osaamisen tuottaminen yrityslähtöisesti ja valtakunnallisesti
- Monialaisten oppilaitosten toiminnan tukeminen oman erikoistumisalueensa osalta; esim. ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut
- Erikoistumisalansa koulutuksen kehittäminen ja verkostoituminen alan asiantuntijoiden kanssa
- Erikoistumisalueensa opettajien ammattitaidon ja opetuksen kehittäminen

14.11.2014

Järjestämislupa tulee myöntää jos laatukriteerit täyttyvät

Elinkeinoelämän oppilaitosten vahvuus koulutuksen järjestäjänä ei perustu volyyymiin, vaan erikoistumisalueensa osaamistarpeiden kokonaisuuden asiantuntemukseen ja aikuiskoulutuksen osaamiseen. Monipuolinen, erikoistunut koulutustarjonta tukee monipuolisen elinkeinoelämän kehittymistä ja takaa osaamisen kehittymisen myös pienemmillä aloilla.

Erikoistuminen vahvistuu tarjonnan ja rahoitusmuotojen monipuolisuuden kautta. Ammatilliset tutkinnot muodostavat tärkeän selkärangan aikuisten osaamisen kehittämisessä, mutta niin tutkintojen tarjonta kuin osuus kokonaisuudesta vaihtelee toimialoittain. Järjestämislupien kriteereissä olisi huomioitava erikoistuneiden oppilaitosten suhteellinen merkitys ja vaikuttavuus, jota ei voida mitata ensisijaisesti määrällä, vaan järjestämisluvan myöntämisen kriteerien tulee olla laadullisia. Työvoimakoulutuksen toteuttaminen ei sovi kriteeriksi, sillä kriteeri ei ole tasapuolinen työvoimakoulutuksen kilpailutetun luonteen vuoksi.

Taloudelliset kriteerit ovat tärkeitä mittareita kun harkitaan toiminnan pitkäjänteisyyttä. Tässäkin tulee kuitenkin huomioida se, että taloudellisen kantokyvyn vaateen tulee olla kohtuullisessa suhteessa toiminnan volyyymiin sekä koulutusten keskimääräiseen keston ja toiminnan yleishyödylliseen luonteeseen.

Erikoistunut koulutus vastaa valtakunnalliseen tarpeeseen ja siten lupaa ei tule määrittää tiettyyn alueeseen sidotuksi.

Uudistuksen vaikutusten arviointi tärkeää

Elinkeinoelämän oppilaitokset kouluttavat työvoimaa ei vain yritysten vaan koko toimialan käyttöön. On todennäköistä, että nimenomaan yritysten työntekijät, jotka ovat nykyjärjestelmässä voineet kouluttautua ammattiin työnsä ohella, tulevat menettämään osan kouluttautumismahdollisuuksistaan. Esityksen vaikutusarvioinnissa ei ole huomioitu riittävästi alla listattuja vaikutuksia yksilöille ja elinkeinoelämälle.

Koulustoiminnan lisäksi Elinkeinoelämän oppilaitokset ovat osallistuneet merkittäväällä panostuksella sekä tutkintojen kehittämiseen että tutkintojärjestelmän ylläpitämiseen mm. tutkintotoimikunta-työskentelyssä, ja oppilaitosten taustayhteisöt tarjoavat työharjoittelupaikkoja. Myös tämä työ voi vaarantua uudistusten myötä.

On siis tärkeää, että uudistuksen tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi tehdään laajempi vaikuttavuusarviointi siitä, kuinka paljon uudistuksella on käytännössä mahdollisuus säästää ja mitkä uudistuksen vaikutukset ovat yksilöille, yrityksille, elinkeinoelämälle sekä yhteiskunnalle ylipäätään huomioiden mm. seuraavat:

Vaikutus yksilöille

- Ammattitaidon ylläpitämisen ja kehittämisen mahdollisuuksien väheneminen
- Lakisääteisten yms. pätevyyksien tarjonnan heikkeneminen sekä suuremmat kustannukset, erityisesti kun tarvittava koulutus ei ole tutkinto, mutta ehdoton ammatissa toimimisen edellytys
- Työntajan tarjoaman koulutuksen määrän väheneminen

Vaikutus yrityksille

- Osaavan, kokeneen työvoiman saatavuuden heikkeneminen
- Pienivolyymisen, mutta kriittisen erikoistuneen osaamisen katoaminen

Vaikutus elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle

- Todelliset nettosäästöt – Elinkeinoelämän oppilaitosten valtionosuus on 9 m€. Tästä summasta osa kohdistuu tutkintoihin uudistuksen jälkeenkin. Nettosäästöt tällä uudistuksella ovat siten minimaaliset.
- Vaikutus työelämälähtöisen koulutuksen kehittämiseen, työpaikalla oppimiseen, tutkintojärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitoon

14.11.2014

- Vaikutukset elinkeinoelämän kilpailukyvyille, monipuolisuudelle sekä monimuotoisuuden kehittämiselle
- Työelämän tutkintojen tulevan tarjonnan pienentyminen

Aikuiskoulutuksen merkitys ja rooli selvitettävä

Viime vuosina on ennen kaikkea aikuiskoulutuksen rahoitukseen kohdistunut leikkauksia ja sen merkitys suomalaisessa koulutuspolitiikassa on jäänyt muiden toimien varjoon. Kuitenkin nykyinen nopea rakennemuutos korostaa elinikäisen oppimisen merkitystä. Olisi siis pikimmiten otettava keskusteluun se, mikä on aikuiskoulutuksen rooli ja merkitys suomalaisessa koulutus- ja elinkeinopolitiikassa jatkossa.

Tavoitteena avoin, yhdenvertainen ja tasapuolinen järjestelmä

Uuden rakenteen lähtökohtana tulee olla, että järjestelmästä ei muodostu suljettua toimijaverkkoa, johon uusilla toimijoilla ei ole pääsyä. Järjestelmän tulee mahdollistaa tasavertainen kilpailu ja eri toimialojen osaamistarpeet tulee huomioida tasapuolisesti. Järjestäjiä tulee kohdella yhdenvertaisesti ja verkostoitumiselle luoda edellytyksiä esim. erityyppisten omistusmuotojen yhteistyön mahdollistavilla malleilla ja uusien yhteistyömuotojen kehitystyöllä.

Monipuolinen, aikuiskoulutukseen erikoistunut koulutustarjonta tukee monipuolisen elinkeinoelämän kehittymistä ja takaa osaamisen kehittymisen myös pienemmillä aloilla. Rahoituslähteiden monipuolisuus, valtakunnallinen vaikuttavuus sekä toiminnan kysyntälähtöisyys ovat merkittäviä tekijöitä tehokkaan ja tuloksellisen koulutuksen kriteereinä.

Lausunnon keskeinen sisältö

Elinkeinoelämän tarvitseman erikoistuneen koulutuksen tarjonta on varmistettava

- Nyt suunnitteilla olevat säästötoimenpiteet ja rakenneuudistus uhkaavat ennen kaikkea aikuisten osaamisen uudistamista, mikä yksipuolistaa osaamista ja vaikeuttaa osaavan työvoiman saantia. Siksi erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien toimintaedellytykset tulee turvata rakennemuutoksessakin.
- Järjestämislupien kriteereissä olisi huomioitava erikoistuneiden oppilaitosten suhteellinen merkitys ja vaikuttavuus, jota ei voida mitata ensisijaisesti määrällä, vaan järjestämisluvan myöntämisen kriteerien tulee olla laadullisia ja järjestämislupa myöntää mikäli laadulliset kriteerit täyttyvät. Kriteerien tulee myös olla tasapuolisia. Esimerkiksi työvoimakoulutus kilpailtuna toimintana ei sovi kriteeriksi.
- Erikoistuminen vahvistuu tarjonnan ja rahoitusmuotojen monipuolisuuden kautta. Oppilaitoksilla tulee olla mahdollisuus toimia valtakunnallisesti ja käyttää joustavasti monipuolisia rahoitusmuotoja, myös esimerkiksi oppisopimuskoulutusta.
- Taloudellisen kantokyvyn vaateen tulee olla kohtuullisessa suhteessa toiminnan volyyymiin sekä koulutusten keskimääräiseen keston ja toiminnan yleishyödylliseen luonteeseen. Viisi vuotta on kriteerinä kohtuuton.
- Erikoisoppilaitoksille tulee voida määrittää erityinen koulutustehtävä esimerkiksi toimialan osaajana ja kehittäjänä. Erikoistuminen toimialaan on tärkeä työelämälähtöinen osaamisen kehittämisen osa ja se tulee olla selvästi mukana mahdollisena erikoistumisalueena.
- Uudistuksen vaikutukset tulee selvittää esitystä laajemmin huomioiden myös vaikutukset elinkeinoelämän tarvitsemalle osaamiselle sekä yksilöiden elinikäisen oppimisen mahdollisuuksille. Tämä edellyttää myös näitä suuntaviivoja tarkempia

14.11.2014

suunnitelmia. Arvioinnissa on myös huomioitava muiden lakimuutosten (rahoitus ja näyttötutkintojärjestelmä) kokonaisvaikutus.

- Uuden järjestelmän tulee mahdollistaa tasavertainen kilpailu ja eri toimialojen osaamistarpeet tulee huomioida tasapuolisesti. Järjestäjiä tulee kohdella yhdenvertaisesti ja verkostoitumiselle luoda edellytyksiä esim. erityyppisten omistusmuotojen yhteistyön mahdollistavilla malleilla ja uusien yhteistyömuotojen kehitystyöllä.

Elinkeinoelämän Oppilaitokset ELO ry:n hallituksen puolesta

Kaisa Tuuliainen
Hallituksen puheenjohtaja

Jaana Lehto
Toiminnanjohtaja

ELO ry:n oppilaitokset:

ABB Oy, Business School	AEL
Askon ammattioppilaitos	AVA-instituutti
Avia College, Ilmailulaitos Finavia	Finanssi- ja vakuutus koulutus, FINVA
Finnair ilmailuopisto	Jollas Instituutti
Kiinteistöalan koulutussäätiön ammatillinen oppilaitos	K-instituutti
Kone Oy:n teollisuusoppilaitos	Konecranes Instituutti
M.S.F. – oppilaitos Oy	Markkinointi-instituutti
MIRKA-Akatemia	MJK-instituutti
Nokia teollisuusoppilaitos Oyj	POHTO
Rakennusteollisuuden koulutuskeskus	Rastor Oy
RATEKO	
Riihimäen ammattioppilaskoulu	Ruukki Teollisuusoppilaitos
Sanoma Akatemia	Sisun teollisuusoppilaitos
STX Finland Laivanrakennusoppilaitos	Suomen Ympäristöopisto SYKLI
Tampellan Teollisuusoppilaitos Oy	Toyota ammattioppilaitos
UPM Teollisuusoppilaitos	Valmet Automotive Oy:n teollisuus-oppilaitos
Wärtsilä Vaasan konepajakoulu	